

Humanitar problemlərin həllində müasir tipli İKT avadanlıqlarının rolu

Sevinc Nuriyeva

Bakı Qızlar Universitetinin dosenti

E-mail: nuriyevasevinc1@gmail.com

Rəyçilər: filol.ü.f.d., dos. Q.N. Süleymanova,
filol.ü.f.d., İ.M. Məmmədli

Açar sözlər: insan inkişafı nəzəriyyəsi, təhsilin keyfiyyətinin artırılması, müasir İKT avadanlıqları, android tipli qurğu

Ключевые слова: теория человеческого развития, повышение качества образования, современное оборудование ИКТ, устройство типа андроида

Key words: human development theory, improving quality of education, modern ICT equipment, android-type device

İnsan inkişafı nəzəriyyəsinin mərkəzində insanların azad seçimi anlayışı dayanır. Qlobal və yerli iqtisadi, sosial və mədəni inkişafın əsas məqsədini məhz insan həyatının keyfiyyətinin artırılmasında görünən bu yanaşma insanlara lazım olan ən zəruri üç seçimi belə müəyyən edir:

- uzun və sağlam həyat sürmək;
- istədiyi biliklərə yiyələnmək;
- ləyaqətli həyat üçün zəruri olan ehtiyatları əldə etmək.

Yuxarıda qeyd olunan seçimlər cinsi, yaşı, maliyyə durumu, dini, milli və sosial statusundan asılı olmayaraq hər insan üçün təmin olunmayınca, real insan inkişafına nail olmaq qeyri-mümkündür.

Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyini və ərazi bütövlüyünü qorumaq hər bir Azərbaycan vətəndaşının borcudur. Əsas Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və 20 ildən çox davam edən dövlət müstəqilliyimiz işıqlı sabaha yol açdı, bu dövlətçiliyin və müstəqilliyimizin qorunmasında böyük rol oynayan dövlət başçımız İlham Əliyevin rəhbərliyi altında yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoydu.

Bu gün müstəqil dövlətin və yeni mərhələnin önəmli məsələlərindən biri də ölkəmizdə real insan inkişafına nail olunması uğrunda yuxarıda sadalanan üç əsas seçimin hər birisinin həyata keçirilməsi məsələsidir. Bu istiqamətdə aparılacaq işlərdən biri və ən önəmlisi ölkəmizdə təhsilin səviyyəsinin və keyfiyyətinin artırılmasıdır. Məhz təhsil hər bir xalqın inkişafının xəzinəsidir. “Savadsız xalq – meyvəzsiz ağaca bənzər”.

Bu gün ölkə qarşısında duran əsas strateji vəzifə müasirlik, sosial-iqtisadi həyatın modernləşdirilməsi beynəlxalq təcrübəyə uyğun davamlı inkişafın təmin edilməsi və əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsindən ibarətdir.

Müasirlik-qabaqcıl texnologiyaların, idarəetmə üsullarının, elmi nailiyyətlərin və innovasiyaların ölkənin sosial-iqtisadi həyatında tətbiqi ilə bağlıdır. Prioritet istiqamət olaraq, ölkə iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası, ölkədə insan kapitalının inkişafı, insanın müasir bilik və bacarıqlara yiyələnməsinin təmin edilməsidir. İnsan inkişafı ən mühüm şərtlərdən olub, ölkənin təhsil sisteminin başlıca vəzifəsini təşkil edir.

Təhsilin maddi texniki bazasının gücləndirilməsi, infrastrukturun müasir tələblər səviyyəsinə qaldırılması məsələləri ilə bağlıdır. Bu məsələlərdə informasiya-kommunikasiya

texnologiyalarının geniş tətbiqinin, yeni təhsil texnologiyalarının təmin edilməsinə xüsusi diqqət ayrılır.

Təhsil sahəsində strateji məqsəd ölkədə yüksək səviyyəli təhsilverənlərə, müasir texnologiyalara əsaslanan infrastruktura malik, keyfiyyətli və səviyyəsinə görə dünya ölkələri sırasında qabaqcıl mövqə tutan təhsil sistemini yaratmaqdır.

Azərbaycanın təhsil sistemi iqtisadi cəhətdən dayanıqlı və dünyanın aparıcı təhsil sistemlərinin standartlarına uyğun olmalıdır. Strategiyanın reallaşdırılması təhsilin məzmununun, kadr hazırlığının, təhsili idarəetmə sisteminin və təhsil infrastrukturunun qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə və Azərbaycanın inkişaf konsepsiyasına uyğun yenidən qurulmasına imkan verərək, ölkədə biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın bərqərar olmasını, informasiya cəmiyyətinin təşəkkülünü və ölkənin davamlı inkişafını təmin edəcəkdir.

Yeni qüvvəyə minmiş “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” ölkədə keyfiyyət nəticələri və əhatəliliyinə görə dünya ölkələri sırasında aparıcı mövqə tutan, səriştəli müəllim və təhsil menecerlərinə, qabaqcıl texnologiyalara əsaslanan infrastruktura malik təhsil sisteminin yaradılması üçün strateji istiqamətdə tədbirləri nəzərdə tutur.

Prezident İlham Əliyev Bakıda keçirilən İkinci Beynəlxalq Humanitar Forumdakı çıxışında təhsilin zəruriliyini xüsusi vurğulayaraq demişdir: “Cəmiyyətdə, xüsusilə inkişaf etməmiş ölkələrdə təhsilin səviyyəsi mühüm rol oynayır. Biz Azərbaycanda bu sahəyə böyük diqqət göstəririk. Azərbaycanda savadsızlıq yoxdur, intellektual elita formalaşır, elmin, təhsilin inkişafı sürətlə gedir. Təhsil hər bir cəmiyyəti irəliyə aparan amildir. İntellektual potensial bu gün və xüsusilə gələcəkdə hər bir ölkənin inkişafını müəyyən edəcəkdir”.

Bu günki təhsilimizin həm yüksək nailiyyətləri, həm də özünəməxsus çatışmazlıqları vardır. Müasir Azərbaycan məktəblərinin çoxu yenidən əsaslı təmir olunmuş və yeni məktəb ləvazimatları, o cümlədən, elektron kommunikasiya sistemi ilə təmin olunsalar da, bu, hələ təhsilin yaxşılaşdırılmasına doğru atılan ilk addımlardır. Bu sahədə aparılan işlərdən biri də sinif otaqlarının çoxunda elektron lövhələrin qurulmasıdır. Lakin bu lövhələrlə iş bir çox müəllimlər tərəfindən aparılmır. Buna həmin lövhələrin ötürdüyü şüalar və elektrik enerjisindən istifadə əsas səbəb kimi göstərsə də, digər səbəb bəzi müəllimlərin təəssüf ki, hələ də bu lövhələrdən istifadə qaydasını bilməməsidir.

Təhsilimizdə olan çatışmazlıqlardan biri də dərslidlərdir. Müasir məktəb dərslidləri həcmələrinə və miqdarına görə təəccüb doğurur. Bir fənn üzrə həm dərslidin, həm də iş dəftərinin, üstəlik qiymətləndirmə və test kitablarının olması nə dərəcədə şagirdlərə xeyirdir? Heç kimə sirr deyildir ki, indiki dərslidlər hansı həcmdədir və onların ağırlığı şagirdlərin səhhətinə necə mənfi təsir göstərir, onlarda onurğa əyriliyinin, skalilozun, nevrozun və digər xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur.

Onu da bildirmək lazımdır ki, bir çox dərslidlərə əlavə olunan digər kitabların qiyməti real alıcılıq qabiliyyətinə malik olmayan insanlarda, xüsusilə çoxsaylı və aztəminatlı ailələrdə bu kitabları övladlarına almaq imkanını azaldır. Düzdür, məktəblərimiz dərslidlərlə mütəmadi şəkildə təmin olunsalar da, bu, yenə də kitab çatışmazlığına və küllü miqdarda kağız məhsullarının sərf edilməsinə gətirib çıxardır. Bu da həm iqtisadi, həm də ekoloji cəhətdən cəmiyyətimizə zərər gətirən faktdır.

Bu məqsədlə, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinə bir neçə il əvvəl dərslidlərin planşetlərlə (tablet) əvəz olunması təklifi irəli sürüldü və hətta bəzi məktəblərdə bununla bağlı monitoring keçirildi. Lakin bu məsələ öz real həllini tapmadı, buna səbəb isə əhalinin real alıcılıq qabiliyyətinin aşağı olması ilə bərabər, uşaqların həmin planşetlərdən dərslərdən əlavə

öz “maraqlarına” uyğun istifadə etməsi kimi problemlərin yaranması idi.

Bütün bu deyilənləri nəzərə alaraq, məktəb dərslərlərinin müasir tipli İKT avadanlıqları ilə əvəz edilməsi istiqamətində yeni addımların atılmasını istərdik. Məlumdur ki, inkişaf etmiş ölkələrin bir çoxunda, hətta Rusiya məktəblərinin əksəriyyətində şagirdlər məktəbə dərslərik aparmır, onu əvəz edən İKT avadanlıqlarından istifadə edirlər. Bu məqsədlə, orta ümumtəhsil məktəblərimizdə dərslərlərin və əlavə kitabların yeni tipli İKT avadanlıqlarıyla təmin olunmasını arzulayarıdıq. Bununla bağlı bir səmərəli təklifimiz vardır. Bu da dərslərlərin elektron lövhələrlə, planşetlərlə deyil, yeni android tipli qurğu ilə əvəz olunmasıdır. Bu qurğuya aşağıdakı linkdən istifadə etməklə baxmaq olar:

<http://www.youtube.com/watch?v=Ft7uZwAeSP4At=5S>

Təklif etdiyimiz bu qurğu android tipli olub, istifadəsi çox sadə və sərfəlidir. Onun bir çox üstünlükləri vardır. Bu qurğunu rəngli və ya ağ-qara televizorun monitoruna qoşmaq kifayətdir. Bununla da, məktəblilər təkcə sinif otaqlarında deyil, istənilən məkanda, hətta qatarda, avtobus və digər nəqliyyat vasitələrində monitorda öz “kitablarını” açıb dərslərini və tapşırıqlarını dərsləksiz edə bilərlər.

Həmçinin, bu qurğu vasitəsilə ucqar kəndlərimizdə internet olmasa belə dərslər etmək mümkündür. Bunun üçün yuxarıda qeyd edildiyi kimi istənilən tipli monitorun olması kifayətdir.

İdeyanın daha bir üstünlüyü ondan ibarətdir ki, onu hər valideyn sərfəli qiymətə ala bilər. Bununla da onlar hər il çoxlu sayda əlavə kitab almaqdan azad ola bilərlər. Bu da təkcə valideynlərin deyil, dövlətin kağıza sərf etdiyi məbləğin qənaətinə gətirib çıxardar.

Təklif edirik ki, sinif otaqlarında monitorlar quraşdırılsın və bu qurğudan istifadə olunsun. Bu qurğu təhsildə yeni addım olmaqla bərabər, onun vasitəsilə daha çox nailiyyətlər və keyfiyyətlər əldə etmək olar. Bu da Azərbaycanın təhsil sistemini dünya səviyyəsində yeni bir mərhələyə qaldıra bilər.

Məqalənin aktuallığı. Müasir şəraitdə İKT-nin inkişaf etdirilməsi hər bir ölkənin intellektual və elmi potensialının vacib göstəricilərindən biridir və bu prosesin zəruriliyi indiki qloballaşma dövründə daha çox hiss olunur. Bu texnologiyaların inkişafı və yayılması bəşəriyyətin inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır. Azərbaycan Respublikasında informasiya və kompüterləşmə sahəsində uğurlu addımlar atılıb. Bu sahədə həyata keçirilən dövlət siyasətinin əsas vəzifələrindən biri İKT-nin cəmiyyətin müxtəlif sahələrində, xüsusilə də təhsil sistemində geniş tətbiq edilməsi məsələsidir. İKT-nin təhsildə tətbiqi gənclərin müasir biliklərə və bacarıqlara malik olan yeni nəslinin formalaşmasına təsir edən yüksək mahiyyətli məsələdir.

Son illər təhsil sistemində İKT infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və təhsildə İKT-nin tətbiqinin dünya standartları səviyyəsinə çatdırılması ölkəmizdə prioritet istiqamətlərdən biri olub. Onu da qeyd edək ki, dövlət tərəfindən təhsil sistemində İKT sahəsində müxtəlif layihə və tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Bu baxımdan icra olunan fəaliyyətlər təhsil sferasında aparılan islahatların çox vacib mərhələlərindən biri hesab edilən təhsil ocaqlarında İKT infrastrukturunun qurulmasına yönəlib. Təhsil sistemində İKT infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və İKT tətbiqinin dünya standartları səviyyəsinə çatdırılmasının bu sistemin inkişafında prioritet istiqamətlərdən biridir. Respublikamızda bütün sahələrdə olduğu kimi təhsil sistemində də mütəxəssislərin İKT ilə işləmək və onlardan istifadə etmək bacarığına çox böyük yer verilir. İKT biliyinə yiyələnməyin ən sərfəli yolu isə, təbii ki, orta məktəbdən başladığı üçün bu sahədə həyata keçirilən siyasətin mühüm xüsusiyyətlərindən biridir.

Məqalənin elmi yeniliyi. İnkişaf etmiş ölkələrin bir çoxunda, hətta Rusiya məktəblərinin

əksəriyyətində şagirdlər məktəbə dərslük aparmır, onu əvəz edən İKT avadanlıqlarından istifadə edirlər. Bununla bağlı bir səmərəli təklifimiz vardır. Bu da dərslüklərin elektron lövhələrlə, planşetlərlə deyil, yeni android tipli qurğu ilə əvəz olunmasıdır.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Təklif etdiyimiz bu qurğu android tipli olub, istifadəsi çox sadə və sərfəlidir. Onun bir çox üstünlükləri vardır. Bu qurğunu rəngli və ya ağ-qara televizorun monitoruna qoşmaq kifayətdir. Bununla da, məktəblilər təkcə sinif otaqlarında deyil, istənilən məkanda monitorda öz “kitablarını” açıb dərslərini və tapşırıqlarını dərslüksiz edə bilirlər. Bu qurğu təhsildə yeni addım olmaqla bərabər, onun vasitəsilə daha çox nailiyyətlər və keyfiyyətlər əldə etmək olar. Bu da Azərbaycanın təhsil sistemini dünya səviyyəsində yeni bir mərhələyə qaldıra bilər.

Ədəbiyyat

1. “Доклад о развитии человека –2007/2008” –
<http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2007-8-russian.pdf>
2. BMT-nin İnsan inkişafı Proqramının 2016-cı il İnsan İnkişafı Hesabatı.
3. Human Development: The Power of the Idea. Journal of Human Development. Volume 8, No. 1, March 2007.
4. BMT İnkişaf proqramı. “İnsan İnkişafı” tədris vəsaiti. Bakı 2014.
5. Əlirzayev Ə.Q. “Sosial sferanın iqtisadiyyatı və idarə edilməsi” 2016.
6. Xalq qəzeti – 19.01.2017.

С. Нуриева

Роль современных видов ИКТ-оборудования в решении гуманитарных проблем

Резюме

В большинстве развитых стран, даже в большинстве российских школ, ученики не берут учебники в школу, а заменяют их оборудованием ИКТ. В этой связи мы предлагаем очень выгодное предложение — замена учебников не электронными досками и планшетами, а с новым устройством типа андроида.

Устройство, которое мы предлагаем, имеет тип андроида, и это очень просто и полезно. Он имеет много преимуществ. Достаточно подключить этот аппарат к цветному или черно-белому телевизионному монитору. Таким образом, школьники могут открывать свои «книги» на мониторе не только в классных комнатах, но и в любом пространстве, и делать свои уроки и домашние задания без всяких книг. Это устройство является новым шагом в образовании, с большим количеством достижений и качеств. Это может поднять систему образования Азербайджана на новый уровень в мире.

Доступ к этому устройству можно получить по следующей ссылке:

<http://www.youtube.com/watch?v=Ft7uZwAeSP4At=5S>

S. Nurieva

**Role of modern types of ICT equipment in the solution
of humanitarian problems**

Summary

In most developed countries, even in most Russian schools, pupils do not take books and use ICT equipments. We have an efficient proposal. This is the replacement of books with electronic boards and tablets, but with a new android device.

The device which we offer is of type Android and it is very simple and useful. It has many advantages. It is enough to connect this unit to a color or black and white television monitor. Schoolchildren can open their own "books" on the monitor not only in classrooms, but also in any space, without having the textbooks and their manuals free of charge. This device is a new step in education, with more achievements and qualities possible. This can raise the education system of Azerbaijan to a new level in the world.

This device can be accessed by using the following link:

<http://www.youtube.com/watch?v=Ft7uZwAeSP4At=5S>

Redaksiyaya daxil olub: 19.05.2018